basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/
NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V2

MEI/JUNIE 2026

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: HOE HET PW BOTHA SE REGERING IN DIE 1980's OP DIE ANTI-APARTHEID-MEDIAVERSLAGGEWING GEREAGEER?

BRON 1A

Die uittreksel hieronder, met die titel 'HISTORY OF RESISTANCE AND THE BLACK PRESS', deur Xaba, is uit *The Journalist*-koerant van 26 September 2017. Dit verduidelik hoe verskillende gemeenskapskoerante in die 1980's 'n stem teen onderdrukking in Suid-Afrika geword het.

Grassroots, 'n gemeenskapskoerant, is uiteindelik in 1980 op die been gebring (gestig) ná 'n uitgerekte dinkskrumproses ('brainstorming') wat in die 1970's onder progressiewe joernaliste in die Writers' Association of South Africa begin is. Die koerant sou tot 1990 bedryf word en was 'n taak van verbintenis aan die stryd van die African National Congress (ANC) en hulle bondgenote. Dit het tot ongeveer 20 000 lesers gegroei. Agt maande ná *Grassroots* gestig is, is hulle eerste organiseerder, Johnny Issel, verban, maar die koerant het bly voortbestaan.

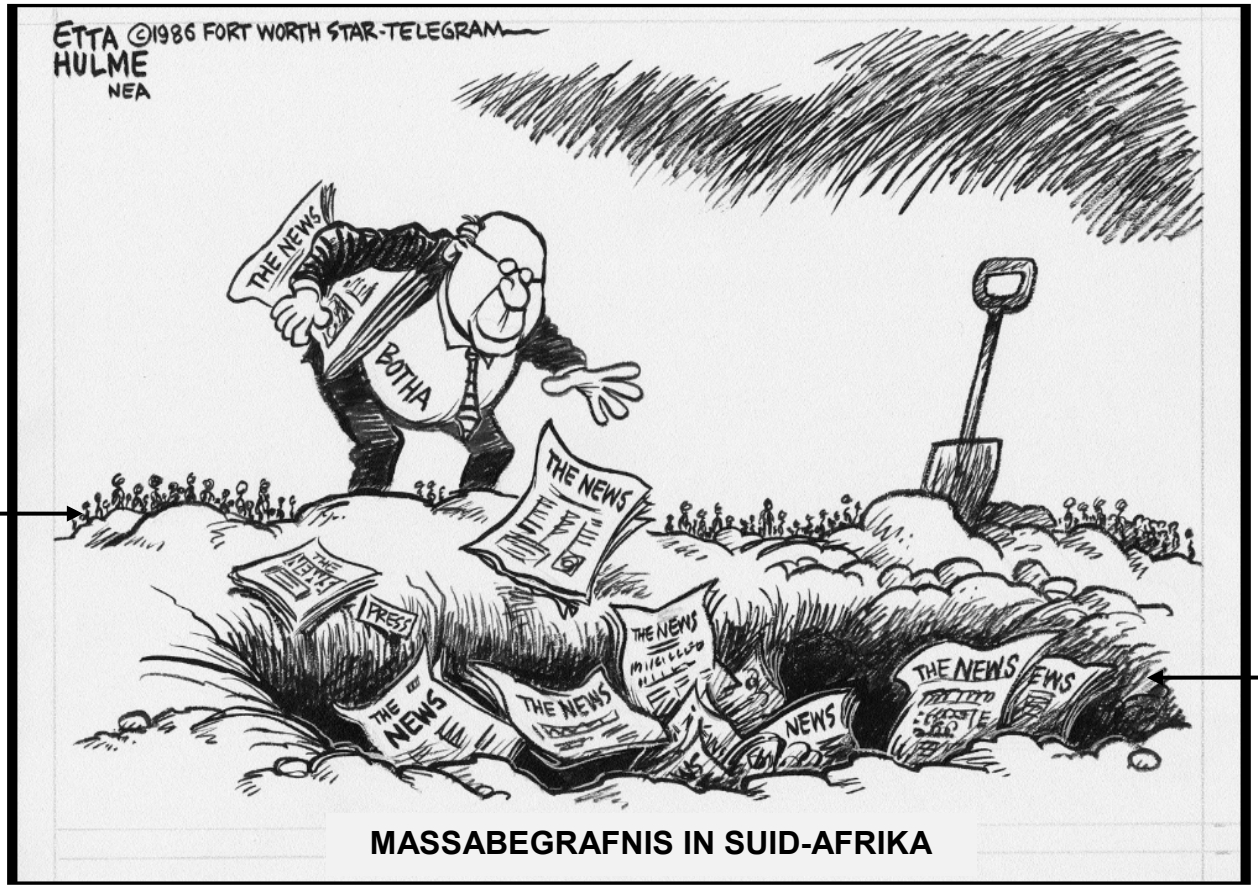
Die koerant het bestaan uit vrywilligers van 60 demokratiese organisasies, soos die Western Cape Civic Association (WCCA), Cape Areas Housing Action Committee (CAHAC), vroue- en jeugorganisasies, die jeug onder die Cape Youth Congress (CAYCO) met meer as 400 bydraende lede en het oorleef op fondse vanaf 'n groep Protestantse kerke in Nederland. Teen 1984 het die gemeenskapsondersteuning van *Grassroots* die stigting van *Saamstaan* (*'United We Stand'*) aangemoedig, 'n gemeenskapsnuusbrief wat in die klein landelike dorpie Swellendam in die Kaapprovinsie gestig is. Hulle het gou hulle basis na Oudtshoorn, 'n groter, hoofsaaklik landelike dorp, ook in die Kaap, verskuif. Van die begin af het hulle voortdurende polisieteistering teëgekom in 'n gebied waar polisiewaaksaamheid (bewustheid), in vergelyking met Kaapstad, sterk was.

Daar was ook 'n ander Wes-Kaapse koerant, *South*, wat suksesvol 'n stem aan die United Democratic Front en ander progressiewe magte in die gebied verskaf het, terwyl hulle dekking vir die plaaslike gemeenskap relevant was. *New Nation*, in die destydse Transvaal, het ook in die 1980's 'n belangrike plek beklee. Die swart pers, wat weerstand gebied het, het gedurende die vele dekades van onderdrukking daartoe bygedra om die mense van Afrika se stemme lewendig te hou.

[Bron: *The Journalist*-koerant, 26 September 2017]

BRON 1B

Die spotprent hieronder, met die titel 'MASSABEGRAFNIS IN SUID-AFRIKA' ('MASS FUNERAL IN SOUTH AFRICA'), geteken deur E Hulme, het op 8 September 1986 in 'n Amerikaanse koerant, *Fort Worth Star-Telegram,* in Texas verskyn. Dit beeld die Minister van Binnelandse Sake, Stoffel Botha, se ekstreme maatreëls ten opsigte van die verbanning en sensuur van die gedrukte media uit, ten einde PW Botha se regering teen kritiek te beskerm.

MASSABEGRAFNIS IN SUID-AFRIKA

[Bron: *Fort Worth Star-Telegram*, 8 September 1986]

Toeskouers

'n Graf

BRON 1C

Die artikel hieronder, met die titel 'Threats of Censorship and Closures Bode Ill for South African Anti-apartheid Press', deur A Croft, 'n Amerikaanse joernalis, het op 10 Januarie 1988 in die *Los Angeles Times*-koerant verskyn. Dit verduidelik hoe die Suid-Afrikaanse regering teen die anti-apartheid-media opgetree het rakende verslaggewing oor politieke geweld en apartheidsonderdrukking.

Suid-Afrika het 'n wêreldwye oproer begin (veroorsaak) deur die afdwing van streng beperkings op die media toe daar in Junie 1986, ná maande van swart protesgeweld, 'n nasionale noodtoestand afgekondig is. Die beperkings (beheermaatreëls) het eerstehandse verslaggewing van politieke onrus belet (verban) asook nuus oor betogings, anti-apartheid-boikotte en nie-amptelike township-strukture soos volkshowe en straatkomitees. Hulle is in Augustus 1987 versterk met omvattende nuwe magte wat die Minister van Binnelandse Sake, Stoffel Botha, in staat gestel het om enige koerant wat hy geglo het rewolusie aanwakker (aanvuur), vir tot drie maande toe te maak.

Koerantredakteurs sê dat Botha se beperkings subjektief (eensydig) is en dat dit onmoontlik is om te weet wanneer dit oortree word. Hulle sê dat die huidige reeks (stel) regulasies dit alreeds vir koerante moeilik maak om aan die gang te bly, met baie stories wat op regsadvies gesny of uitgelaat moet word. Botha kan teen 'n koerant optree wat hy glo voortdurend die beeld van verbanne swart nasionalistiese groepe bevorder (aanhelp), die ineenstorting van die openbare orde bevorder of haat vir die veiligheidsmagte aanwakker (aanmoedig).

Koerante, soos *The Sowetan*, beweer hulle sal regeringsoptrede in die hof beveg. Swart koerante is bang dat regeringsoptrede teen hulle een van die paar oorblywende uitlaatkleppe vir die stemlose swart meerderheid sal toedraai en tot meer frustrasie en geweld in die townships sal lei. 'Vir swart mense is koerante soos ons s'n die enigste manier waarop hulle uiting aan van hulle diepgewortelde gevoelens kan gee, en nou gaan dit gestop word,' het [Aggrey] Klaaste gesê.

[Bron: *Los Angeles Times*, 10 Januarie 1988]

BRON 1D

Die uittreksel hieronder, met die titel 'Black Journalists Under Apartheid', het op 24 Oktober 2007 in 'n aanlyn artikel van Taylor en Francis in *Index on Censorship*, Uitgawe 7: Volume 17, 1988 verskyn. In hierdie bron besin Mojalefa Moseki oor sy persoonlike ervaring as 'n joernalis gedurende die apartheidsregering se media-sensorskapperiode in die 1980's.

'… My aankoms by *The Sowetan* het met die huurprotesaksie in die Vaal Townships en die opstand en die driekamerparlementverkiesings in September 1984 saamgeval. Die kreatiwiteit en taaiheid (weerstand) van verslaggewers by die koerant het na vore gekom en die gewilde dagblad het landswyd 'n moet vir meningsleiers in die swart townships geword. Maar die koerant en verslaggewers het duur betaal; sommige is ernstig beseer, in party gevalle 'per ongeluk'; maatskappymotors en fotografiese toerusting is gekonfiskeer.

Impromptu (Onbeplande) vergaderings is deur die redakteur by *The Sowetan* belê soos wat waarskuwings deur die voormalige Minister van Wet en Orde, mnr. Louis le Grange, ingestroom het teen 'die uitbeelding van die polisie in 'n slegte lig' of 'aanstigting (begin) tot onrus'. Desondanks het verslaggewing lewendig gebly by *The Sowetan* onder adjunkredakteur A Klaaste, artikelredakteur J Thloloe en nuusredakteur T Mazwai, wat lank gelede enige 'vrees' wat hulle vir die regeringswette gehad het, verloor het. As personeellede het hulle die ondergang van *The World* en *The Post* gesien en is almal op een of ander stadium vir beweerde skendings van die veiligheidswette aangehou. Daar is geen manier waarop 'n swart persoon arrestasie in Suid-Afrika kan vermy nie, maak nie saak hoe wetsgehoorsaam hulle is nie.

Klaaste, Thloloe en Mazwai kon nie hulle woede teenoor regeringswaarskuwings teen die koerant en die veiligheidsmagte se aktiwiteite in swart townships verbloem (wegsteek) nie. Maar die woede was gewoonlik van korte duur aangesien dit altyd die weg na die bladsye van *The Sowetan* gevind het, net om dikwels deur subredakteurs gesny te word wat aan die sensorskapwette moes voldoen. Maar die nuusredakteur, en ook die subredakteurs, het hulle verantwoordelikhede verloor toe prokureurs begin bepaal het watter stories in die koerant sou verskyn. Dit was in die middel-1980's die neiging vir alle koerante, behalwe die pro-regerings- Afrikaanse pers.'

[Bron: *Index on Censorship*, Uitgawe 7: Volume 17, 1988]

VRAAG 2: WAAROM IS DIE TOESTAAN VAN AMNESTIE DEUR DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) AAN DIE VEILIGHEIDSTAKPOLISIEMANNE VIR DIE DOOD VAN STANZA BOPAPE AS KONTROVERSIEEL* BESKOU?

BRON 2A

Hierdie bron is 'n uittreksel uit die *Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) se Finale Verslag* wat in 1998 voorgelê is. Dit ontbloot 'n hoëvlak-toesmeerdery van Stanza Bopape se dood deur die Veiligheidstak en waarom sy moeder 'n beroep op die WVK vir hulp gedoen het.

Mnr. [Johannes Stanley Maisha] 'Stanza' Bopape, 'n bekende aktivis en hoofsekretaris van die Mamelodi Civic Association, het op 12 Junie 1988, drie dae nadat hy saam met sy woonstelmaat mnr. Bheki Nkosi in hegtenis geneem is, in polisieaanhouding by John Vorster-plein gesterf. 'n Hoëvlak-toesmeerdery, waaronder 'n valse ontsnapping en geheime wegdoen van mnr. Bopape se liggaam is deur die Kommissaris van Polisie, Generaal Johan van der Merwe, goedgekeur om die negatiewe politieke uitwerking (gevolge) van sy dood in polisieaanhouding te vermy.

Tot met die onlangse amnestieaansoeke deur 'n aantal polisiemanne wat by Bopape se dood betrokke was, is daar met 'n openbare storie (leuen) volgehou dat Bopape uit polisieaanhouding 'ontsnap' het terwyl hy van Johannesburg na die Vaal vervoer is. Volgens die voormalige Minister van Wet en Orde, mnr. Adriaan Vlok, het Bopape ontsnap toe die drie polisiemanne saam met wie hy gereis het, uit die motor geklim het om 'n pap band te vervang. Bopape het glo die sleutels om sy boeie oop te sluit, in die hande gekry en gevlug. Die polisie het berig dat hulle op hom geskiet het maar nie daarin kon slaag om hom te vang (arresteer) nie, en het beweer dat hy die land moes verlaat het om by die African National Congress (ANC) aan te sluit.

Mnr. Bopape se moeder, me. Mokgaetji Francina Bopape, wat verskeie kere ineengestort het, het 'n hartstogtelike pleidooi by die Kommissie se (WVK) Pietersburg-verhore gelewer vir inligting oor waar haar seun hom sou bevind. Ná 'n vrugtelose (onsuksesvolle) soektog deur haar man vir [Stanza] Bopape in die ANC-banneling-gemeenskap, was me. Bopape daarvan oortuig dat haar seun in polisieaanhouding dood is. Sy kon dit egter nooit bevestig nie. Sy het aan die Kommissie gesê dat sy wou hê dat 'die polisie wat saam met hom was, hiernatoe moet kom en ons vertel waar sy beendere is'.

[Bron: *WVK Finale Verslag*, Volume 3, Hoofstuk 2, 1998]

***KONTROVERSIEEL:** omstrede/twyfelagtig

BRON 2B

Die prent hieronder is uit 'n onderhoud wat op 1 Maart 1998 met Francina Bopape, Stanza Bopape se moeder, in die SABC *Special Report on Truth and Reconciliation,* Episode 83, Deel 1 gevoer is. Dit beklemtoon haar antwoord op die getuienis gelewer deur die Veiligheidstakpolisiemanne tydens die WVK-verhoor wat op 23 Februarie 1998 gehou is.

[Bron: Die SABC *Special Report on Truth and Reconciliation*, Episode 83, Deel 1, 1 Maart 1998]

'Al wat ek hulle vra, is om die waarheid te praat en my Stanza se beendere te gee.'

BRON 2C

Die bron hieronder is uit die getuienis deur Majoor Adriaan van Niekerk (lid van die Veiligheidstak van die Suid-Afrikaanse Polisie) by die Waarheids-en-Versoeningskommissie-verhoor wat op 23 Februarie 1998 oor die dood van Stanza Bopape gevoer is. Dit werp lig op die ondervraging en daaropvolgende dood van Stanza Bopape in polisieaanhouding aan die hande van die Veiligheidstak-polisiemanne en waarom die WVK aan die betrokkenes amnestie verleen het.

MNR. PRINSLOO (Kommissaris): Mnr. Van Niekerk, sal u die Komitee vertel wat met betrekking tot die ondervraging van Stanza Bopape gebeur het?

MNR. VAN NIEKERK (lid van die Veiligheidtak van die Suid-Afrikaanse Polisie): Mnr. Bopape is op 12 Junie 1988 deur mnr. Mostert en mnr. Engelbrecht by John Vorster-plein ondervra. Hy het geweier om saam te werk en enige betrokkenheid by die ANC of terroriste-aktiwiteite ontken. Ek het persoonlik met hom gepraat en die erns van sy aanhouding volgens artikel 29 verduidelik, maar hy het steeds geweier om te praat. Later daardie dag het ons die situasie bespreek en besluit om hom bang (skrik) te maak om hom te oorreed om saam te werk … Ons het mnr. Bopape aan 'n sterk houtstoel in die gang buite my kantoor vasgebind. Sy hemp is verwyder en sy hande en voete is aan die stoel vasgebind. Sersant Du Preez het met die elektriese skoktoestel gewerk terwyl mnr. Engelbrecht die elektrodes (elektriese drade) op Bopape se lyf geplaas het.

Mnr. Bopape se kop het gedurende die derde ronde vorentoe geval en ek het besef iets was verkeerd. Ons het hom losgemaak en op die vloer geplaas. Sersant Du Preez het mond-tot-mond-asemhaling (bybring) probeer, maar hy het geen tekens van lewe getoon nie. Ons het vir 'n polsslag gevoel, maar hy was reeds dood.

Almal teenwoordig – ek, Majoor Charles Zeelie, Adjudant-offisier Hendrik Mostert, Sersant Johan du Preez en Konstabel Jakobus Engelbrecht – het geglo dat hy dood is. Ek het onmiddellik Generaal Erasmus geskakel en hom ingelig oor wat gebeur het. Voorsitter, dit was nooit ons bedoeling om hom dood te maak nie; die doel was slegs om inligting te verkry. Dit was algemene praktyk in die Veiligheidstak om sulke metodes te gebruik wanneer aangehoudenes geweier het om saam te werk.

… Die WVK het tot die gevolgtrekking gekom … Ons is, in die omstandighede en in die lig van wat hierbo gesê is, tevrede dat hulle alles oor al die relevante feite geopenbaar het.

As gevolg daarvan slaag hulle aansoek om amnestie.

[Bron: *Looking Back, Reaching Forward: Reflections on the Truth and Reconciliation Commission of South Africa* deur C Villa-Vicencio en W Verwoerd]

BRON 2D

Die bron hieronder is 'n uittreksel uit 'n artikel met die titel 'Lid Not Lifted on Bopape Cover-up', deur P Pigou, 'n voormalige WVK-navorser, wat op 28 April 2000 in die *Mail and Guardian*-koerant verskyn het. Dit stel voor dat die toestaan van amnestie aan 10 voormalige veiligheidspolisiemanne vir die dood van Stanza Bopape kontroversieel was en 'n bedreiging vir die geloofwaardigheid van die amnestieproses.

Die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) het tot nog 'n kontroversiële bevinding gekom … toe hulle amnestie aan 10 voormalige veiligheidspolisiemanne vir hulle rol in die moord van Mamelodi-aktivis Stanza Bopape in Junie 1988 toegestaan het.

Die verdwyning van Bopape sal in die geskiedenis bekend staan as een van apartheid-Suid-Afrika se mees ingewikkelde pogings tot toesmeerdery. Ten spyte daarvan dat hy in 1988 verdwyn het, is Bopape se dood slegs bevestig nadat die saak voor die WVK verskyn het. Dit is die enigste saak voor die Kommissie waar 'n volledige reeks polisierange – vanaf konstabel tot die voormalige hoof van die veiligheidspolisie (en Suid-Afrika se eerste polisiekommissaris ná apartheid), Generaal Johannes Velde van der Merwe – om amnestie aansoek gedoen het.

Die WVK het bevind dat die aansoekers aan die amnestiekriteria voldoen het; met volledige bekendmaking van al die relevante feite. Maar nadere ondersoek van die amnestietranskripte en -uitsprake onthul 'n selektiewe gebruik van beskikbare bewyse en geen poging om verder navraag oor 'n wye reeks relevante kwessies te doen nie.

Die aansoekers het 'n goed geoliede weergawe van gebeure aangebied wat noukeurig ineengeskakel het en mekaar se weergawes versterk het. Sommige gedeeltes van die geskrewe aansoeke het identiese skrif en uitdrukkingswyses gebruik, wat die indruk laat dat dit verdag (vals) en selektief met betrekking tot besonderhede is.

[Bron: *Mail and Guardian*-koerant, 28 April 2000]

VRAAG 3: BEVOORDEEL DIE CHINESE BELT AND ROAD INITIATIVE (BRI) BRICS+-LANDE?

BRON 3A

Die uittreksel hieronder, uit 'n navorsingsartikel met die titel 'BRI: Bridging or Breaking BRICS' deur D Thussu, het in die joernaal *Global Media and China*, 2018, Vol. 3(2) verskyn. Dit sit die aard van China se Belt and Road Initiative (BRI) en hulle verband met BRICS uiteen.

China se ambisieuse Belt and Road Initiative (BRI) het die potensiaal om die geo-ekonomiese landskap van Asië, die Midde-Ooste, Afrika en selfs Europa te verander. Dit is in 2013 ontwikkel (geskep), in 2015 deur China se National Development and Reform Committee beskryf en in Mei 2017 formeel bekend gestel. Voltooiing word in die volgende dekade verwag. Die BRI bestaan uit meer as 900 infrastruktuur-projekte – wat wissel van hawens en paaie tot digitale infrastruktuur, teen ongeveer VSA$1,3 triljoen gewaardeer.

Die BRI-projekte gaan deur 'n VSA$40 miljard-Silk Road Infrastructure Fund ondersteun word. Dit gaan ook gesteun word deur die Asian Infrastructure Investment Bank saam met die BRICS-Bank, met die formele naam die New Development Bank (NDB), in Shanghai geleë, wat in 2014 deur die vyf BRICS(Brasilië, Rusland, Indië, China en Suid-Afrika)-nasies gestig is.

In die meeste Chinese amptelike en joernalistieke verslae, word die BRI as 'n 'wen-wen-situasie' vir al die betrokkenes voorspel. Sommige beskou egter hierdie belangrike geopolitieke onderneming (poging) as ontwerp om Chinese politieke en ekonomiese belange in strategies belangrike gebiede in Asië en elders te bevorder, wat 'n alternatief vir die Amerikaans-gedomineerde sekuriteits- en ekonomiese infrastruktuur bied wat die wêreld sedert die Tweede Wêreldoorlog vorm.

Vir baie ontwikkelende lande wat by die BRI-projekte betrokke is, ontsluit dit groot potensiaal vir vinnige toegang tot moderne geriewe en infrastruktuur om uit Chinese vrygewigheid (rykdom) voordeel te trek. Onder die BRICS-nasies is die houding meer kompleks. Twee van China se hoof-BRICS-vennote – Rusland en Indië – koester voorbehoude (bekommernisse) oor die BRI, terwyl dit vir die ander twee lede (Brasilië en Suid-Afrika) nie van soveel geopolitieke betekenis is nie.

[Bron: *Global Media and China*, 2018, Vol. 3(2)]

BRON 3B

Die uittreksel hieronder is uit 'n artikel met die titel 'BRICS and BRI: China Aims for Strategic Alignment' deur 'n Indiese navorser, A Singh. Dit het in 2022 in die *Observer Research Foundation: Issue Brief 591* verskyn. Dit sit uiteen hoe China die ekonomiese verbintenis tussen die BRI en BRICS (Brasilië, Rusland, Indië, China en Suid-Afrika) wou versterk.

Chinese geleerdes (navorsers) is van mening dat die 'vyf konnektiwiteite' (beleid, infrastruktuur, handel, finansies en mens-tot-mens) die algemene pad vorentoe vir beide die BRI en BRICS is. Hulle lê klem op hoe China werk aan die versterking van die onderlinge verband van ekonomiese ontwikkelingstrategieë van verskillende lande langs die BRI, veral die BRICS-lande – deur BRI- en BRICS-infrastruktuur(vervoer)-projekte in lyn te bring en te integreer, wat vry handel sal verseker, intensiewe integrasie van finansieringsmeganismes moontlik sal maak en verskillende vorms van samewerking sal nastreef.

BRICS-lande speel 'n dominante rol in organisasies in hulle onderskeie streke. China wil die BRICS-platform gebruik om bande te smee en beleide van hierdie sleutelstreeksorganisasies te beïnvloed, onder meer die Afrika-unie in Afrika. Hulle wil hê BRICS, veral die BRICS New Development Bank, moet samewerking met die Internasionale Monetêre Fonds (IMF), die Wêreldbank en die Wêreldhandelsorganisasie (WHO) versterk. Dit sal China, deur BRICS, in staat stel om sy internasionale leierskap te versterk en om 'n groter rol in die formulering (skep) van internasionale reëls te speel.

Volgens Chinese strategiese denke is die BRI en BRICS onderling sterk verbind. BRICS bestaan uit die wêreld se bes presterende opkomende ekonomieë. Hoe beskou China elke lidland in BRICS? Hulle beskou hulleself as die 'leidende magspunt' van die meganisme, 'die dominante mag' of die 'middelpunt of kern', met die grootste mag en vermoë om die groep se toekomstige koers te bepaal.

[Bron: *Observer Research Foundation*: *Issue Brief 591*, November 2022]

BRON 3C

Die spotprent hieronder, geteken deur die Chinese spotprenttekenaar M Hongliang, het op 22 Augustus 2023 in *People's Daily Online* verskyn. Dit beeld die VSA se bewerings uit dat China se Belt and Road Initiative (BRI) 'n skuldmoeras is vir lande wat by infrastruktuurprojekte betrokke is.

[Bron: *People's Daily Online*, 22 Augustus 2023]

Dit is China se skuldmoeras*.

VSA

***skuldmoeras:** finansiële krisis waar 'n land nie hulle skuld kan afbetaal nie, wat hulle dwing om nog geld te leen om hulle bestaande verpligtinge te dek, wat lei tot ernstige finansiële onstabiliteit, groeiende rente en moeite om van die lener weg te kom (te ontsnap)

BRON 3D

Die bron hieronder, uit 'n artikel met die titel 'BRICS+: China's Belt and Road Initiative is Advancing Ethiopia's Infrastructure', deur I Surve and S Mdlokovana, het op 26 Junie 2025 in die *Sunday Independent*-koerant verskyn. Dit ondersoek die ondervinding van Ethiopië (BRICS+-lid) met betrekking tot China se Belt and Road Initiative (BRI).

Ethiopië se 2024-aansluiting by BRICS+ bied nuwe geleenthede vir befondsing, tegnologie-uitruiling en strategiese vennootskappe. Die BRICS-blok het nog altyd alternatiewe ontwikkelingsmodelle voorgestaan. Die BRICS-raamwerk doen 'n oproep vir infrastruktuur-geleide ontwikkeling, finansiële onafhanklikheid van tradisioneel dominante Westerse leners, soos die Wêreldbank en die Internasionale Monetêre Fonds (IMF), en onpartydige vennootskappe.

Ethiopië se samewerking met China, veral met die Belt and Road Initiative (BRI), illustreer (toon) die BRICS-visie van die bevordering van fisiese en digitale infrastruktuur, wat Suid-Suid-samewerking versterk en industriële groei regdeur die Globale Suide vooruithelp. Desondanks 'skuldmoeras'-kritiek oor Chinese infrastruktuurbeleggings, bied Ethiopië se ervaring met die Belt and Road Initiative 'n ander storie. Die operasionele Addis Abeba-Djiboeti-treinspoor dien as 'n deurslaggewende element in Ethiopië se ekonomiese ontwikkeling. Voltooi in 2016, met Chinese ingenieurswese en finansiering, word Ethiopië, wat deur ander lande omring word, deur die geëlektrifiseerde treinspoor van 750 kilometer met Djiboeti se hawe gekonnekteer. Dit is die lewenslyn vir meer as 95% van Ethiopië se uitvoere en invoere. Hierdie treinspoor het die vervoertyd van drie dae aansienlik verminder na 12 uur, wat handelsdoeltreffendheid verbeter, koste sny en die argitektuur van logistiek in die streek hervorm. Platforms soos BRICS en die Belt and Road Initiative (BRI) vergemaklik hierdie verskuiwing en is 'n teken van 'n nuwe tydperk van aktiwiteit (beheer) vir Afrika. 'n Toekoms wat op samewerking gebou is. Die Ethiopië-China-BRICS-bondgenootskap bied 'n oortuigende alternatief vir tradisionele ontwikkelingsmodelle.

[Bron: *Sunday Independent*, 26 Junie 2025]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Fort Worth Star-Telegram, 8 September 1986

Global Media and China, 2018, Vol. 3(2)

Index on Censorship, Uitgawe 7: Volume 17, 1988

Los Angeles Times, 10 Januarie 1988

Mail and Guardian, 28 April 2000

Observer Research Foundation, Issue Brief 591, November 2022

People's Daily Online, 22 Augustus 2023

Die SABC *Special Report on Truth and Reconciliation*, Episode 83, Deel 1, 1 Maart 1998

Sunday Independent, 26 Junie 2025

The Journalist, 26 September 2017

WVK Finale Verslag, Volume 3, Hoofstuk 2, 1998

Villa-Vicencio, C en Verwoerd, W. 2000. *Looking Back, Reaching Forward: Reflections on the Truth and Reconciliation Commission of South Africa*. (University of Cape Town Press, Kaapstad)

Kopiereg voorbehou